

Stórir áhugi fyrri viðarlundum og gróðurseting

Í ár eru 100 ár síðani, at tey fyrstu føroyskt aldu trøini vórðu sett niður í teimum innløgdu viðarlundarøkjunum á Selatrað, í Kunoy, í Hoydølum og í Gundadali (í Gundadali var tó roynt at gróðurseta longu frá uml. 1885, tó uttan at eydnast).

Vit kunnu tí siga, at talan er um eitt merkisár í trævakstrar høpi.

At leggja jørð av til eina viðarlund fyrri 100 árum síðani í Føroyum hevur óivað elvt til mótstøðu.

Vit vita, at hvør teigur varð hoyggjaður, og at seyðurin og kúgvín høvdu stóran týdning fyrri føroyska húsarhaldið.

Tí hava tað verið verulig hugsjónarfólk, sum tóku stig til tær fyrstu viðarlundirnar í Føroyum – her seyðurin framvegis næstan skal eiga hvønn blett í landinum.

Í hesi 100 árinu eru meira enn 30 lendi lögð til viðarlundir, og av teimum eru 23 skógfriðaðar viðarlundir.

Um hesar viðarlundirnar hevur Birgit Jacobsen skrivað eina bók, sum kemur út í dag.

Vit kalla tað viðarlundir, men vit kundu eisini kalla tað skógir. Sambært allýsingini hjá ST-stovninum FAO, so er skógur ein træhópur, har oman fyrri 10 prosent av einum øki, sum er meira enn 0,5 hektara (ella eitt hálvtt kúfóður), er gróðursett við trøum, ið hava evnini at náa eini hædd, sum er í minsta lagi 5 metrar.

Viðarlundir hava stóran týdning

Viðarlundirnar – ella skógurin – hava stóran týdning.

Hjá okkum hevur viðarlundin fyrst og fremst týdning í sambandi við at njóta náttúruna og friðin í eini viðarlund. Tað merkir, at viðarlundin hevur týdning fyrri trivnaðin – ein rekreativan týdning.

Viðarlundirnar hava eisini týdning fyri fuglalív, plantulív og skordýralív. Nógvir smáfuglar finna sær skjól í viðarlundunum, har teir reiðrast. Eisini finna teir sær skjól fyri rovfuglum. Nógvir ferðafuglur steðgar á í viðarlundunum, so hjá fuglaáhugaðum og fuglafrøðingum hava viðarlundirnar eisini sítt virði.

Viðarlundin – og tann stóri skógurin – hava stóran týdning fyri alt lív á jørð. Spurningurin at gróðurseta meiri, hevur tí verið nógv frammi í sambandi strembanina eftir at minka útlátið av vakstrarhúsgassi. Ikki minst tí at stór skógarlendi hvørt ár mugu dvína fyri aðrari lendisnýtslu.

Viðarlundir – ella vøxstur – hava eisini týdning fyri landbúnaðin. Bøndur miða eftir at hava lívdarálir fyri at fáa annan vøxstur at trívast betri og fáa skjól hjá djórum. Eisini finst hugtakið agro-forestry. So langt eru vit ikki komin enn í Føroyum, men Skógfriðingarnevndin hevur nýliga havt eitt prát við ein bónda um at planta í einum haga.

Stórir áhugi at planta

Tað er stórir hugur at planta og fleiri bygdarráð ella einstaklingar hava hug at gróðurseta viðarlundir. Skógfriðingarnevndin og Skógrøktin hava vitjað fleiri kommunur, og ein kommuna, Sunda kommuna, hevur biðið Skógrøktina vera við sum ráðgeva, tá kommunan skal endurskoða byggi- og bygdaplanirnar.

Í dag hava vit viðarlundir í 14 ymiskum bygdum og býum, men fleiri bygdur hava annaðhvørt lagt øki av til viðarlundir ella hava í umbúna at gera tað.

Hesin áhugin er eisini í samljóð við fólkaviljan. Eftir eini meingarkanning, sum varð gjørd í 2004 (Rørbo), hava 62 prosent av føroyingum “stóran áhuga” í at fáa fleiri viðarlundir og 26 prosent siga seg hava “eitt sindur av áhuga”. Tað merkir, at 88 prosent eru jaliga sinnað.

Vanliga plagar Skógrøktin at hjálpa nakað til við ráðgeving, arbeiði og planting, men við tí lækkandi játtanini verður hetta trupult. Sum støðan er, røkkur orkan ikki til stórt annað enn viðlíkahald. Seinastu árin er játtanin, Skógrøktin hevur at arbeiða við, lækkað meira enn eina hálva milliún.

Lítið skógarlendi

Og tað er spell, tí fýroyska viðarlundaøkið er nógv minni enn í teimum londum, vit plaga at sammeta okkum við. Tilsamans er umleið 0,07 prosent av fýroyska lendinum plantað.

Um vit sammeta við Danmark, so eru í dag umleið 13 prosent av lendinum skógur ella lundir. Í Svøríki eru 60 prosent av vídd landsins skógarvaksið.

Fyri hundrað árum síðani vóru ikki meira enn trý prosent av Danmørkini skógarvaksið, men so fóru danir undir miðvíst arbeiði at endurplanta lendið, og nógv verður framvegis plantað.

Nýliga er ein stórir almennur/privatur grunnur við 40 milliόνum í stovnsfæi skipaður við tí endamáli at gróðurseta trø og runnar. Og herfyri læs eg á heimasíðuni hjá danska Naturstyrelsen, at nú verður farið at gera ein stóran skóg á Fjóni – nærhendis Odense. Har planta tey 600.000 trø.

Almennu Fýroyar hava ikki sett nakað mát fyri, hvussu nógv kann – ella eigur – at verða plantað. At koma upp í nøkur prosent má vera málið.

Higartil eru umleið 90 hektarar skógfriðaðir, men alt er tó ikki plantað.

Men bara fyri at koma upp á nøkur fá prosent skulu bæði hugsjónir, hugburðsbroyting og vilji og ikki minst játtan til.

Kommunur og eldsálir

Summar kommunur eru sera áhugaðar og seta eisini pening av til hetta økið. Í flestu førum eiga kommunurnar viðarlundirnar.

Einki er at ivast í, at eisini innan hetta økið finnast eldsálir. Bæði í kommunalum høpi og millum einstaklingar.

Tí er kanska ein gongd leið at gera tað sama sum í Íslandi. Har hava tey – umframt Skógrækt Ríkisins – eisini skógplantingarfeløg við meira enn 7000 limum kring landið. Hesi feløg taka stig til skógir, gróðurseta, og røkta nógvar av teimum mongum skógunum um alt landið.

Enn er einki slíkt stig tikið í Føroyum. Men vit liva í eini “grønari” tíð. Fólk eru meira og meira úti. Summi renna. Onnur ganga. Summi ríða. Nøkur súkkla. Fleiri og fleiri ferðast í Føroyum og einki er hugnaligari enn at tjalda í eini skóg ella í lívd frá trøum og lýða á fuglaljóð.

Vónandi kann henda snotiliga bókin gera sítt til, at áhugin at gróðurseta fleiri viðarlundir í oyggjalandinum fer at mennast.

Fyri Skógfriðingarnevndina takki eg fyri, at tú, Birgit, hevur skrivað hesa bókina. Somuleiðis eigur Bókadeildin og Føroyaprent eina stóra takk fyri, at tey vildu geva hana út.